

Database Voedselbossoorten Cultivars en Onderstammen Handleiding

De Database Voedselbossoorten, Cultivars en Onderstammen is een praktisch hulpmiddel voor de selectie van geschikte soorten binnen diverse voedselbossystemen. Het is onderdeel van de website van de Stichting Voedselbosbouw Nederland.

Deze database is gebaseerd op een uitgebreide analyse van meer dan meer dan 100 verschillende soorten bomen, struiken en kruidachtigen. Het is een interactief ontwerpinstrument waarmee de gebruiker kan zoeken op planteneigenschappen, zoals omgevingsfactoren van bodemtype tot grondwaterstand en beoogt economisch gebruik.

Wanneer een agrariër of particulier wil starten met een voedselbos, ontstaat al snel de vraag welke soorten, cultivars en onderstammen geschikt zijn voor de specifieke situatie. Het afwegen van de juiste planteneigenschappen die passen bij geformuleerde doelen en de situatie is zeer bepalend of een bepaalde soort het goed doet in het voedselbos. Deze handleiding dient als achtergronddocument, zowel voor het navigeren door de database zelf, als voor het zo goed mogelijk interpreteren van de geselecteerde informatie.

Let op: Over het toepassen van de meeste soorten, cultivars en onderstammen bestaat nog steeds discussie. Bovendien zijn er altijd uitzonderingen op de regel. Bespreek daarom bij aanleg van een agrarisch voedselbos de keuzes voor beplanting voorafgaand aan realisatie met een specialist uit jouw regio.

Wat staat er in deze handleiding?

De handleiding geeft een overzicht van de navigatie door en de inhoud van de database, inclusief instructies voor het toevoegen van informatie en het gebruik van bronnen. Het bevat gedetailleerde beschrijvingen van de soortenlijst en het gebruik van eigenschappen bij het ontwerpen van voedselbossen. Daarnaast biedt het richtlijnen voor het correct vermelden van bronnen, het toevoegen van foto's en het respecteren van intellectueel eigendom. Met behulp van deze handleiding heeft de gebruiker een volledig begrip van de database en kan deze effectief benutten. Hieronder volgt een chronologisch overzicht.

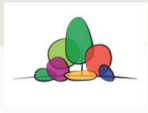
Voor bijdragers van deze database is er een uitgebreidere handleiding beschikbaar met instructies hoe de database te vullen met behulp van het invulformulier. Daarvoor is het nodig om te kunnen inloggen via de website. Deze handleiding is in de eerste plaats voor de gebruikers.

Startpagina en zoekfilter

Hieronder staat de startpagina van de database afgebeeld, meteen het overzicht van alle soorten met hun botanische naam en een overzichtsfoto van de plant. In de grijze zoekbalk kan gezocht worden op botanische, Nederlandse of Engelse naam. Zoeken kan veel uitgebreider via de eigenschappen in het groene zoekfilter links. De eigenschappen zijn onderverdeeld in hoofdcategorieën en subcategorieën en zijn per set te bedienen met de pijltjes. In principe is het aantal filteropties onbegrensd maar dat levert pas resultaat bij 'volledige' data.

De geselecteerde eigenschappen leveren een selectie op, het aantal zoekresultaten staat vermeld in het lichtgroene vak 'Filter'. Door op een soort of foto te klikken verschijnt de pagina per soort.

Voedselbosbouw ▾ | Projecten ▾ | Onderzoek ▾ | Help mee ▾ | Nieuws 🔍 | ▾

Voedselbossoorten

Cultivars en onderstammen

Voeg plantensoort toe + | Importeer plantsoorten 📁 | Over de database 📖 | Download handleiding 📄

🔍 Zoeken in database

Zoeken

Filter 111 resultaten

basiseigenschappen ^

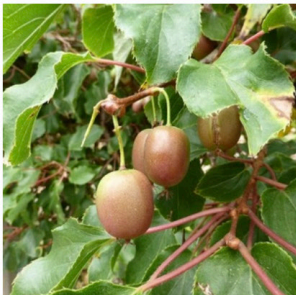
Eetbare plantendeel
☐ schors
☐ bollen
☐ bloemen
☐ vruchten
+ meer tonen

Giftige plantendeel
☐ schors
☐ bollen
☐ bloemen
☐ vruchten
+ meer tonen

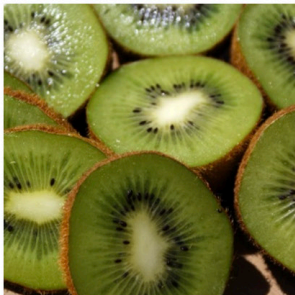
Voedselboslaag
☐ kruinlaag
☐ kleine bomen-grote struiken
☐ kleine struiken
☐ kruidlaag
+ meer tonen

Successionele status
☐ pionier
☐ midsuccessie
☐ climax

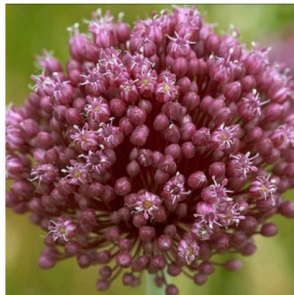
groei en ontwikkeling
bovengrondse groeivorm ▾
ondergrondse groeivorm ▾
ontwikkeling ▾
bloei en reproductie
bloei ▾
bestuiving ▾
vermeerdering ▾
omgeving
herkomst ▾
verspreiding ▾
bovengrondse
groeiplaatsfactoren ▾
ondergrondse
groeiplaatsfactoren ▾
interacties met andere
organismen ▾

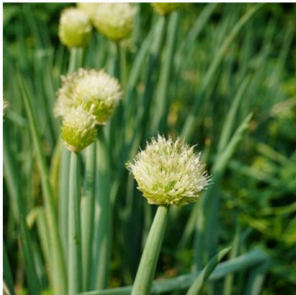
Actinidia arguta
Kiwibes

Actinidia chinensis
Kiwi

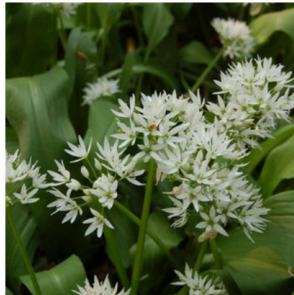
Allium ampeloprasum
Oerprei, Olifantenknoflook, Babington's look

Allium fistulosum
Stengelui

Allium tuberosum
Knoflookbieslook

Allium ursinum
Daslook

Alnus cordata
Hartbladige els

Alnus glutinosa
Zwarte els

Amelanchier alnifolia
Krenteboompje, Saskatoon

Pagina per soort

Aangekomen bij de soort staat de informatie ingedeeld in blokken die overeenkomen met de eerste benoemde categorieën van eigenschappen. In de grijze balk staan de basiseigenschappen. Het icoontje boven het lichtgrijze vak laat alleen zien in welke voedselboslaag een bepaalde plant hoort (zie afbeelding onderaan de pagina voor alle laagiconen). Eetbare plantendelen zijn uitgelicht in het kader, als er sprake is van giftige plantendelen staat hier een extra kader. De rode kaders koppelen terug naar de startpagina en door naar de pagina met cultivars en onderstammen, daarover later meer.

Home > Voedselbossoorten > Prunus cerasifera

Prunus cerasifera

Kerspruim / Cherryplum
Rosaceae (Rozenfamilie)
Azië

[< Terug](#)

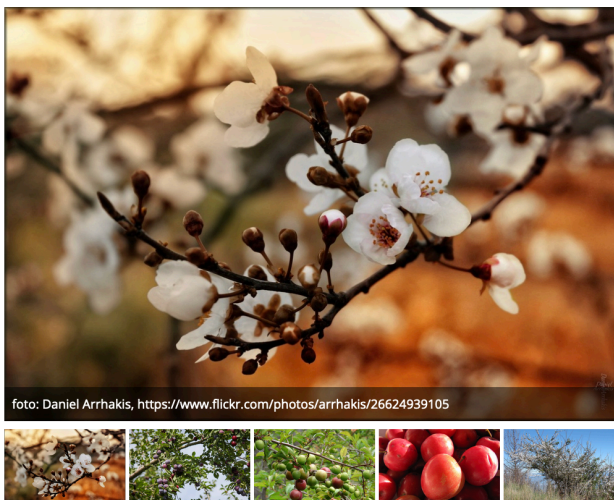
[Bekijk cultivars en onderstammen](#)

Eetbare plantdeel (1)
Vruchten
Lees bij '[consumptievorm](#)' voor veilige bereidingswijzen

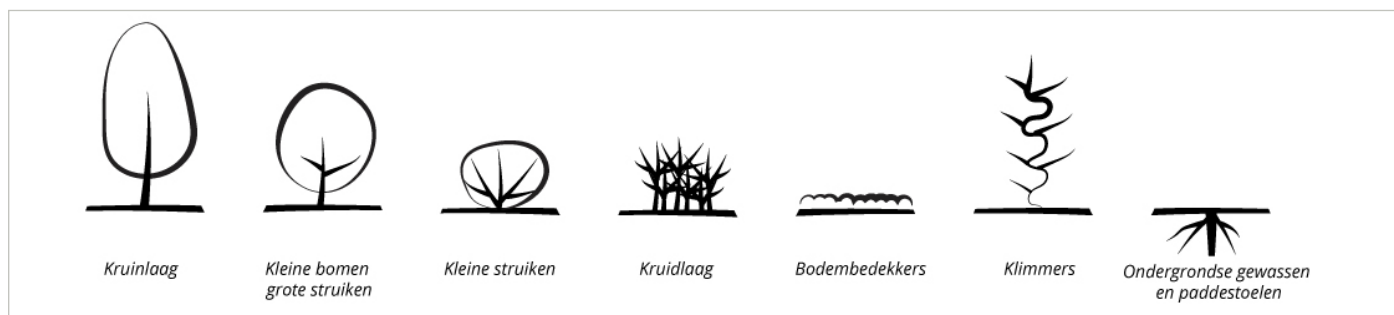
Kerspruim is in het voedselbos onderdeel van de kleine bomen-grote struiken. de groeisnelheid is snel. het bladerdek is dicht. de kerspruim is bladverliezend. het blad loopt uit in april en verdwijnt meestal in november.

Disclaimer: De soorten cultivars en hybriden in deze database zijn zorgvuldig gekozen op goede eigenschappen voor voedselbossen. Ze betekenen geen instant succes. De voedselbosbouw is nog een jong vakgebied waarin het een kernwaarde is om de juiste plant op de juiste plek te zetten en in te zetten op grote diversiteit.

Daaronder staat een beschrijvende tekst met eigenschappen over de groei en ontwikkeling, de verspreiding, etc. Deze tekst heeft gestandaardiseerde zinnen die verschijnen als de bijbehorende data is ingevuld. Bij onvolledige data is het dus een kort verhaal.

Ernaast staan verschillende foto's van de plant: Nu nog een vrij willekeurige selectie van rechtenvrij beschikbare beelden met een volledige verwijzing naar de bron. Op termijn komen hier 'eigen' foto's uit Nederlandse voedselbossen, bijvoorbeeld van jonge aanplant, volgroeid, details, natuurlijk altijd de eetbare delen en soms ook in verschillende seizoenen.

Iconen van alle voedselboslagen

Groeiplaatscondities

Het volgende blok geeft de groeiplaatscondities aan. Grijs gemarkeerd zijn de voorkeuren van de plant voor bepaalde condities, niet gemarkeerde condities kan de plant tolereren en als er een kruis staat, groeit de plant daar liever niet. In onderstaand voorbeeld staan de voorkeuren voor zwarte bes. Volle zon tot halfschaduw, vochtige neutrale bodems. Tolerantie voor vrij diepe schaduw en alle bodems maar liever niet groeiend in diepe schaduw.

Let op: Door andere condities te verbeteren door ontwerp- of beheermaatregelen kan een soort die een bepaalde groeiplaats tolereert toch goed presteren. Daarnaast is het onderscheid tussen voorkeur en tolerantie afhankelijk van hoe productief een plant moet zijn. Een lagere productiviteit is ook een keuze.

Groeiplaats

Vorstgevoeligheid - hele plant

Lichtklimaat

Voorkeur voor wind

Bodemtextuur

Bodemvocht

Zuurgraad bodem

Bodemvruchtbaarheid

Voorkeur

Ongeschild X

Overige data in verschillende blokken

Vervolgens een blok bloei en bestuiving en een blokje over levensduur en plantgezondheid. Bij de balk "Levensduur in jaren en productie" (nog niet online te zien) geeft groen een indicatie van de gemiddelde productieve levensduur en rood een indicatie van de periode waarover de productiviteit zich op zijn piek bevindt. De geselecteerde eigenschappen leveren een selectie op, het aantal zoekresultaten staat vermeld in het lichtgroene vak 'Filter'. Door op een soort of foto te klikken verschijnt de pagina per soort.

Bloei en bestuiving

- Bloei piek *Begin juni*
- Bloei piek *Eind juni*
- Bloei duur *Enkele maanden*
- Bestuiver *Insecten*
- Bevruchting *Deels zelfbestuivend*
- Bevruchting *Mannelijke en vrouwelijke*
- Bevruchting *Steriel*

Levensduur en plantgezondheid

Ziektegevoeligheid
Sensitive

Tot slot, in het blok over oogst en consumptie heeft elk eetbaar plantendeel een eigen tab. In onderstaand voorbeeld zijn van Daslook zowel de bollen, bloemen, bladeren en zaden eetbaar. Onder de tab blad zijn hier de oogstperiode en de consumptievormen te zien en ook voor welke markt de oogst geschikt is. Rechts staat een vrij tekstveld over de culinaire waardering van de soort. Daaronder staat een klein linkje naar de pagina met bronnen, daarover later meer.

Oogst en consumptie

Bollen	Bloemen	Blad	Knollen	Zaden
Start oogstperiode		Begin februari		
Start oogstperiode		Eind maart		
Oogstperiode - duur		Enkele maanden		
Consumptie vorm		Vers		
Consumptie vorm		Verwerkt		
Markt		Niche		
Productive life span - start (year) - minimum		4		
Productive life span - start (year) - maximum		5		

Culinaire waardering

Bronnen

Pagina over cultivars en onderstammen

De verwijzing naar de cultivars en onderstammen staat aangegeven in de bovenbalk van de pagina per soort in een rood kader 'Bekijk cultivars en onderstammen'. Deze knop koppelt door naar een nieuwe pagina met overzichtstabellen van de cultivars en onderstammen van de gekozen soort. Wanneer er veel eigenschappen zijn toegevoegd is er een zwart schuifbalkje waardoor verder gelezen kan worden. Middels deze weergave kunnen de cultivars en onderstammen goed met elkaar worden vergeleken op eigenschappen.

In onderstaand voorbeeld zijn drie cultivars van Europese pruim te zien die van elkaar verschillen in bestuivingsvoorwaarden, plaag- en ziektegevoeligheid, oogstperiode en geschikte consumptievorm.

Daar weer onder zijn geschikte onderstammen voor Europese pruim te zien die van elkaar verschillen in toleranties voor bodemvocht, grondwaterstand en bodemvruchtbaarheid.

Let op: Hier bevinden zich ook cultivars en onderstammen die als hybriden (kruisingen) zijn voortgekomen uit deze oudersoort én een andere plantensoort. Soms zijn cultivars en onderstammen niet van dezelfde soort. Een volledige lijst van soorten, cultivars en onderstammen staat in een bijlage.

Home > Voedselbossoorten > Prunus domestica > Cultivars en onderstammen

Prunus domestica

Terug naar plantensoort

Disclaimer: The species, cultivars and hybrids in this database have been carefully chosen for their good qualities for food forests. They do not mean instant success. Food forestry is still a young field in which it is a core value to put the right plant in the right place and to focus on great diversity.

Cultivars

Voeg cultivar toe

Cultivar	Genes	Eetbare plantendeel	Bloei piek	Bevruchting	Tolerantie v
Anna Späth	Prunus domestica	Vruchten	Half april		
Flavor king	Prunus domestica x armeniaca			Zelfbestuivend	Sterke wind
Globus	Prunus domestica x armeniaca			Zelfbestuivend	
Jefferson	Prunus domestica	Vruchten	Half april	Steriel	
Mirabelle de nancy	Prunus domestica ssp insititia				
Opal	Prunus domestica	Vruchten	Begin april	Zelfbestuivend	

Onderstammen

Voeg onderstam toe

Onderstam	Genes	Minimale hoogte - volgroeid (afmeting)	Maximum hoogte - volgroeid (afmetin
29 c	Prunus cerasifera		
29c	Prunus cerasifera	6	7
Brompton	Prunus domestica		
Seedling	Prunus cerasifera		
St. Julien A	Prunus cerasifera	3.5	4.5
Torinel	Prunus domestica		
Wavit	Prunus domestica		

Bronvermelding en intellectueel eigendomsrecht

Vanaf alle pagina's kan doorgeklikt worden naar de pagina met bronnen per soort (linkje onderaan de pagina). Elke soort heeft een eigen bronnenpagina. Bij verder gebruik van de informatie is het volgende van belang:

- *De informatie in deze database is afkomstig uit literatuur en veldwaarnemingen en is eigendom van de makers van die informatie. Stichting Voedselbosbouw is geen eigenaar van de data in de database en claimt hierover geen rechten.*
- *De voorwaarden voor het verspreiden, bewerken en anderzijds gebruiken van de informatie zijn opgesteld door de makers en afhankelijk van de gebruikte licentie. Hierin staat bijvoorbeeld of de informatie mag worden ingezet voor commerciële doeleinden en of hiervoor toestemming nodig is van de eigenaar van de informatie.*
- *In elk geval is voor verder gebruik van de database verplicht te verwijzen naar de bron en de maker/eigenaar van de informatie. De bronnenpagina per soort biedt een richtlijn voor het correct vermelden van de databronnen.*

< Terug

Prunus cerasifera Bronnen

- 3 Boomkwekerij Ebben B.V. (2023). TreeEbb | Online bomenzoektool | Boomkwekerij Ebben. Geraadpleegd op 1 juni 2023, van <https://www.ebben.nl/nl/treeebb/#?search%5B0%5D=prunus%20dulcis>
- 5 Crawford, M. (2010). Creating a forest garden. Green books.
- 10 Eijk, Van, J.H.G., Eck, Van, W., Aalbrecht, M., Rooduijn, B., Roeters, S., Heijs, S. (2022). Basislijst cultivars en onderstammen, aanbevelingen voor grootschalige, commerciële voedselbosbouw.
- 11 Jacke, D., & Toensmeier, E. (2005). Edible forest gardens, volume II: ecological design and practice for temperate-climate permaculture (Vol. 2). Chelsea Green Publishing.
- 12 Kattge, J., S. Díaz, S. Lavorel, I. C. Prentice, P. Leadley, G. Bönisch, E. Garnier, M. Westoby, P. B. Reich, I. J. Wright, J. H. C. Cornelissen, C. Violle, S. P. Harrison, P. M. v. Bodegom, M. Reichstein, B. J. Enquist, N. A. Soudzilovskaia, D. D. Ackerly, M. Anand, O. Atkin, M. Bahn, T. R. Baker, D. Baldocchi, R. Bekker, C. Blanco, B. Blonder, W. J. Bond, R. Bradstock, D. E. Bunker, F. Casanoves, J. Cavender-Bares, J. Q. Chambers, F. S. Chapin, J. Chave, D. Coomes, W. K. Cornwell, J. M. Craine, B. H. Dobrin, L. Duarte, W. Durka, J. Elser, G. Esser, M. Estiarte, W. F. Fagan, J. Fang, F. Fernández-Méndez, A. Fidelis, B. Finegan, O. Flores, H. Ford, D. Frank, G. T. Freschet, N. M. Fyllas, R. V. Gallagher, W. A. Green, A. G. Gutierrez, T. Hickler, S. Higgins, J. G. Hodgson, A. Jalili, S. Jansen, C. Joly, A. J. Kerkhoff, D. Kirkup, K. Kitajima, M. Kleyer, S. Klotz, J. M. H. Knops, K. Kramer, I. Kühn, H. Kurokawa, D. Laughlin, T. D. Lee, M. Leishman, F. Lens, T. Lenz, S. L. Lewis, J. Lloyd, J. Llusià, F. Louault, S. Ma, M. D. Mahecha, P. Manning, T. Massad, B. Medlyn, J. Messier, A. T. Moles, S. C. Müller, K. Nadrowski, S. Naeem, U. Niinemets, S. Nöllert, A. Nüske, R. Ogaya, J. Oleksyn, V. G. Onipchenko, Y. Onoda, J. Ordoñez, G. Overbeck, W. A. Ozinga, S. Patiño, S. Paula, J. G. Pausas, J. Peñuelas, O. L. Phillips, V. Pillar, H. Poorter, L. Poorter, P. Poschlod, A. Prinzing, R. Proulx, A. Rammig, S. Reinsch, B. Reu, L. Sack, B. Salgado-Negret, J. Sardans, S. Shiodera, B. Shipley, A. Siefert, E. Sosinski, J.-F. Soussana, E. Swaine, N. Swenson, K. Thompson, P. Thornton, M. Waldram, E. Weiher, M. White, S. White, S. J. Wright, B. Yguel, S. Zaehle, A. E. Zanne, C. Wirth. 2011. TRY – a global database of plant traits. Global Change Biology, 17:2905–2935.

Bekijk plantensoort

Ten slotte vragen we op de website gericht naar bijdragers aan de database. We zoeken mensen die willen helpen met het verzamelen van data uit literatuur, veldwaarnemingen willen toevoegen en foto's kunnen maken voor de database. Ook kleine teksten over culinaire waardering van eetbare plantendelen zijn zeer gewenst. Het volgende deel van deze handleiding beschrijft specifiek alle planteneigenschappen en hun toepassingen. Voor bijdragers aan de database is er een speciale handleiding met richtlijnen voor het invullen.

Overzicht en toepassingen van planteneigenschappen

Hieronder een diagram dat visueel inzicht geeft in de diverse kenmerken van de verschillende soorten die je in de database terug kan vinden. Verder vind je een definitie van de planteneigenschappen en de definitie van de verschillende classificaties per eigenschap.

Dit diagram is gebruikt voor het maken van de handleiding. De volgorde van de eigenschappen komt min of meer overeen met de online zoekfilter. Niet alle eigenschappen uit het diagram staan al in het zoekfilter. Wordt in een volgende ronde aangepast.

Diagram met planten eigenschappen in de database die van belang zijn voor het ontwerp van voedselbossen in Nederland. De eigenschappen zijn genest in de categorieën groei en ontwikkeling, gemeenschap, abiotische groeiplaatsfactoren, bloei en reproductie, oogst en consumptie (MSc scriptie Van Eijk, J.H.G. 2021).

Basiseigenschappen:

Eetbare plantendelen:

Definitie: de specifieke delen van een plant die veilig zijn voor menselijke consumptie en kunnen worden gebruikt als voedsel.

Giftige plantendelen:

Definitie: de specifieke delen van een plant die schadelijke chemicaliën of stoffen bevatten die giftig kunnen zijn voor mensen

Classificatie: eetbare en giftige plantendelen: *schors* | *bollen* | *bloemen* | *vruchten* | *groeischeut* | *gom* | *blad*, *bladstelen* | *noten* | *wortel* | *sap* | *peulen* | *speerscheuten* | *stengels* | *knollen* | *bloemknoppen* | *zaden* | *broedbolletje* | *geen*

Voedselboslagen:

Definitie: de boslaag die een plant bezet wanneer deze de maximale hoogte bereikt

Classificatie:

De kruinlaag: Middelgrote tot grote kruinbomen zijn meer dan 10m hoog.

Kleine bomen-grote struiken: Kleine bomen en grote struiken in de tussenlaag zijn tussen 4 en 9 m (13-30') hoog.

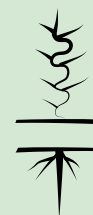
Kleine struiken: De struiklaag is 1,5 tot 3m (10') hoog.

De kruidlaag: Vaste planten die geen dicht bladerdek vormen dicht bij de grond (+30 cm) en lager zijn dan 1,5 m.

Bodembedekkers: Bodembedekkende planten vormen een dicht bladerdek, meestal schaduwtolerante vaste planten of lage (-30 cm) kruipende struiken; vaak woekerende planten.

Klimmers: Klimplanten die houtachtig of kruidachtig zijn.

Ondergrondse gewassen: Gewassen met oogstbare ondergrondse wortels, bollen of knollen.

Successionele status:

Definitie: De plaats van een soort in de natuurlijke successie van plantgemeenschappen.

Classificatie:

- 1) Pioniersoort: Weinig schaduwtolerantie en hoge lichtbehoefte, snelle groeisnelheid of/ en korte levensduur.
- 2) Midsuccessiesoort: Matige schaduwtolerantie en matige behoefte aan licht.
- 3) Climaxsoort: Hoge schaduwtolerantie voor de onderste boslagen gedurende hun hele leven; hoge schaduwtolerantie voor de kruinlaag soorten in het begin van hun leven.

Groei en ontwikkeling:

Gehele plant

Hoogte - volgroeid en 6. Hoogte - 10 jaar

Definitie: de verticale hoogte die een plantensoort kan bereiken bij volwassenheid of op 10-jarige leeftijd.

Classificatie: bandbreedte van een minimum en maximum in meters.

Hoogte - volgroeid (leeftijd)

Definitie: de tijd die nodig is voor een plantensoort om zijn maximale verticale hoogte bij volwassenheid te bereiken.

Classificatie: bandbreedte van een minimum en maximum in meters.

Levensduur

Definitie: de lengte die een plantensoort kan overleven onder gunstige omgevingsomstandigheden.

Classificatie: maximum in jaren.

Relatieve groeisnelheid

Definitie: de snelheid waarmee een plant groeit in termen van zijn toename in grootte of biomassa per eenheid van tijd, relatief ten opzichte van zijn initiële grootte.

Classificatie: *erg langzaam* | *langzaam* | *gemiddeld* | *snel* | *erg snel*.

Groeikracht

Definitie: de relatieve groeikracht van specifiek een onderstam en/of cultivar ten opzichte van een zaailing van de soort.

Classificatie	Grootte t.o.v. zaailing	Algemene toepassing
Zeer zwak	< 40%	laagstammen
Zwak	40 - 60%	laagstammen
Gemiddeld	60 - 75%	halfstammen
Sterk	75 - 100%	halfstammen en hoogstammen
Zeer sterk	100 - 120%	hoogstammen

Verspreiding

Definitie: de snelheid waarmee een plantensoort zich kan verspreiden of nieuwe gebieden kan koloniseren via zaadverspreiding, vegetatieve voortplanting of andere middelen.

Classificatie: *niet* | *matig* | *sterk*.

Wortelopslag

Definitie: het vermogen van een plant om nieuwe groei, zoals stengels of bladeren, te produceren uit wortelweefsel, met name na beschadiging of verstoring, specifiek een onderstam en/of cultivar ten opzichte van een zaailing van de soort.

Classificatie: *van nature veel* | *na oogst of schade* | *geen*.

Kroon en blad

Kroondiameter – volgroeid en kroondiameter – 10 jaar

Definitie: de afstand over het breedste deel van het bladerdek of de takken van een plant in het bovenste gedeelte van de plant bij volwassenheid / op 10-jarige leeftijd.

Classificatie: bandbreedte van een minimum en maximum in meters.

Kroondichtheid

Definitie: de mate waarin bladerdek of takken sluitend is in het bovenste gedeelte van een plant.

Classificatie: *open* | *halfopen* | *dicht*.

Toepassing: bepaalt de hoeveelheid licht en wind die een plant doorlaat naar de onderlaag of bodem en in zijwaartse richting.

Bladsamenstelling

Definitie: de algehele concentratie van macro- en microvoedingsstoffen in de bladeren.

Classificatie: *zeer rijk* | *rijk* | *gemiddeld* | *arm* | *zeer arm*.

Bladwisseling type

Definitie: het proces van bladverlies.

Classificatie: *wintergroen* | *semi-wintergroen* | *bladverliezend*.

Bladontplooiing en bladval

Definitie: tijdstip van het proces waarbij een plant nieuwe bladeren produceert/ zijn bladeren afstoot.

Classificatie: maanden.

Wortels

Worteldiepte

Definitie: de maximale verticale afstand die de wortels van een plant in de grond groeien.

Classificatie: centimeters.

Diep	>80
Gemiddeld	40-80
Oppervlakkig	25-40
Zeer oppervlakkig	<25

Wortelstructuur

Definitie: de rangschikking van de wortels van een plant in de grond.

Classificatie: omschrijving.

Penvormig	Eén enkele dominante neerwaartse wortelas.
Hartvormig	Vertakt in een aantal hoofdwortels die zowel naar beneden afbuigen als naar buiten verspreiden.
Rhizoomvormig	Een meerjarige ondergrondse stengel die meestal horizontaal groeit.
Vezelig	Vertakt in een groot aantal fijne of vlezige wortels direct na het verlaten van de kruin.
Knolvormig	Ondergronds opslagorgaan gevormd door het opzwellen van een wortel.

Bloei en reproductie:

Bloei

Bloei piek

Definitie: de tijd in de bloeiperiode van een plant waarin het grootste aantal bloemen bloeit.

Classificatie soort: naam van de maand, inclusief de fase (begin, midden of eind) van de maand.

Classificatie cultivar: *zeer vroeg* | *vroeg* | *gemiddeld* | *laat* | *zeer laat* (t.o.v. het gemiddelde binnen de soort).

Bloei duur

Definitie: de duur van de tijd waarin een plant bloemen produceert.

Classificatie: *enkele dagen* | *week* | *enkele weken* | *maand* | *enkele maanden*.

Bestuiving

Bestuiver

Definitie: bloemen zijn afhankelijk van vectoren om stuifmeel te verplaatsen.

Classificatie: *wind* | *insecten*.

Bevruchting

Definitie: het vermogen van een plant om zelf zaden of andere voortplantingsstructuren te produceren of de afhankelijkheid van andere planten daarvoor.

Classificatie:

1. Zelfbestuivend: Eén individu is in staat om optimaal vruchten te dragen
2. Meer oogst bij kruisbestuiving: Eén plant op zichzelf zal vrij goed vruchten dragen, maar zal meer fruit produceren, en meestal groter fruit, door kruisbestuiving met een andere plant, die een ander ras moet zijn.
3. Deels zelfbestuivend: Eén plant op zichzelf zal wat fruit produceren, maar zal meer fruit produceren, en meestal groter fruit, door kruisbestuiving met een andere plant, die een ander ras moet zijn.
4. Mannelijke en vrouwelijke: beiden zijn nodig voor de vruchtzetting (d.w.z. de plant is tweehuizig). Meestal zal één mannelijke plant verschillende vrouwtjes in de omgeving bestuiven.
5. Zelfsteriel: Eén plant op zichzelf zal geen vruchten dragen; kruisbestuiving met een ander ras is essentieel.

Maximale afstand voor kruisbestuiving

Definitie: de maximale optimale afstand waarbinnen deze plant effectief compatibele planten kan bestuiven

Classificatie: *< 25 meter* | *51 - 100 meter* | *100 - 200 meter* | *> 200 meter*

Compatibele partner voor kruisbestuiving

Definitie: planten waarvan de bloemen compatibel zijn voor onderlinge bestuiving

Bestuiver van

Definitie: plant waarvan deze plant een effectieve bestuiver is

Bestoven door

Definitie: planten waardoor deze plant effectief wordt bestoven

Classificatie: de namen van compatibele soorten en/of cultivars en/of soort-specifieke termen zoals type 1 of 2 met noten of bloeigroep 1 - 6 met vruchten.

Bij notenbomen dient een type 1 gecombineerd te worden met type 2 en andersom.

Bij fruitbomen zoals appels en peren dienen dezelfde of aangrenzende bloeigroepen gekozen te worden als bestuivingspartners.

Vermeerdering

Vermeerderingsmethode

Definitie: door de mens gecontroleerde methoden die worden gebruikt om planten te reproduceren.

Classificatie: *stek van zachthout* | *houtige stekken* | *wortelstek* | *enten* | *worteluitloper* | *zaad* | *zaad en stratificeren* | *afleggen* | *bollen* | *scheuren*.

Beschikbaarheid plantmateriaal

Definitie: de mate waarin een plant beschikbaar is op de markt.

Classificatie: *voorradig in Nederland* | *beperkt in Nederland* | *voorradig in Europa* | *voorradig buiten Europa*.

Beschikbaarheid plantmateriaal – kwekerijen:

De namen van de plantenkwekerijen waar een plant kan worden gekocht

Omgeving / gemeenschap / abiotische groeiplaatsfactoren

Herkomst / Voorkomen

Natuurlijk voorkomen

Definitie: het verspreidingsgebied waar een plantensoort van nature groeit zonder menselijke tussenkomst.

Classificatie: continenten, eventueel gespecificeerd met windrichtingen, of 'gecultiveerd' wanneer de totale soort uit menselijke veredelingsprocessen is voortgekomen.

Indigeniteit

Definitie: of de plant inheems is in Nederland of niet

Classificatie:

1. Inheems: Natuurlijk voorkomend in Nederland vóór 1492, maar ná de laatste ijstijd, gevestigd zonder hulp van mensen.
2. Archeofyt: Niet-inheemse plant die desalniettemin is gevestigd in Nederland vóór 1492, na de laatste ijstijd en met behulp van mensen.
3. Exoot: Na 1492 gevestigd in Nederland met of zonder hulp van mensen

Verspreiding / Planten gemeenschap

Competitiekracht

Definitie: het vermogen van een plant om andere planten te overtreffen voor hulpbronnen zoals voedingsstoffen, water en licht

Classificatie: *sterk* | *middelmatig* | *zwak*

Invasiviteit

Definitie: het vermogen van een niet-inheemse plantensoort om zich snel te vestigen en te verspreiden in nieuwe omgevingen

Classificatie: *plaatselijk invasief* | *niet invasief*

LET OP: In de database is een voorselectie gemaakt waarbij sterk invasieve soorten zijn afgevalen. Toch zijn er inheemse soorten en exoten die interessant kunnen zijn om toe te passen in voedselbossystemen, die zich enigszins invasief kunnen gedragen in bepaalde situaties, waardoor voorzichtigheid van belang is. Houd voor deze soorten tijdens de plantkeuze rekening met de volgende zaken:

1. Plant deze soorten niet aan als je rondom een kwetsbaar natuurgebied zit.
2. Wees terughoudend met toepassing van deze soorten in een extensief systeem waar minder overzicht en beheersing is.
3. Kies indien beschikbaar voor steriele (hybride)planten om verspreiding via zaad te voorkomen.

Bovengrondse groeiplaatsfactoren

Vorstgevoeligheid - hele plant

Definitie: de jaarlijkse gemiddelde minimale bevroestemperaturen in de winter die een bepaalde plantensoort prefereert of verdraagt in verband met productie, groei en overleving.

Classificatie: bandbreedte van voorkeur (grijs vlak) en tolerantie (symbool) en ongeschikt (X erdoor).

Vorstgevoeligheid - bloesem

Definitie: De jaarlijkse gemiddelde minimale bevroestemperaturen gedurende de bloeiperiode die de bloesem van een bepaalde plantensoort verdraagt in relatie tot oogstverlies.

Classificatie: bandbreedte van voorkeur (grijs vlak) en tolerantie (symbool) en ongeschikt (X erdoor).

Lichtklimaat

Definitie: de intensiteit, duur en kwaliteit van licht die een bepaalde plantensoort nodig heeft voor productie, groei en overleving.

Classificatie: bandbreedte van voorkeur (grijs vlak) en tolerantie (symbool) en ongeschikt (X erdoor).

Toepassing: houd tijdens de keuze van planten onder of ten noorden van hogere vegetatielagen rekening met het vermogen van een plantensoort om te groeien en zich te ontwikkelen onder verminderde lichtintensiteit, zoals in beschaduwde of gedeeltelijk beschaduwde omgevingen.

Windbestendigheid

Definitie: het vermogen van een bepaalde plantensoort om te groeien en goed te produceren in relatie tot de ernst van de wind of het vermogen van een bepaalde plantensoort om fysieke schade door wind te weerstaan en hiervan te herstellen, inclusief buigen, breken of ontwortelen.

Classificatie: bandbreedte van voorkeur (grijs vlak) en tolerantie (symbool) en ongeschikt (X erdoor).

sterke zeewind

sterke wind

matige wind

luw

zeer luv

Ondergrondse groeiplaatsfactoren

Bodemtextuur

Definitie: de specifieke combinatie van groottes van bodemdeeltjes die een bepaalde plantensoort prefereert of verdraagt in relatie tot overleving, groei en productie.

Classificatie: bandbreedte van voorkeur (grijs vlak) en tolerantie (symbool) en ongeschikt (X erdoor).

zwarte klei

lichte klei

leem

zand

veen

Bodemvocht:

Definitie: de hoeveelheid water die in de bodem wordt vastgehouden die een bepaalde plant prefereert of kan verdragen in relatie tot overleving, groei en productie.

Classificatie: bandbreedte van voorkeur (grijs vlak) en tolerantie (symbool) en ongeschikt (X erdoor).

verzadigd

nat

vochtig

droog

droogte

Grondwater niveau

Definitie: de fluctuatie van het grondwater niveau door het jaar heen aan de hand van de gebaseerd op de Gemiddelde Hoogste Grondwaterstand (GHG) in de winter en de Gemiddelde Laagste Grondwaterstand (GLG) in de zomer.

Classificatie: bandbreedte van voorkeur (grijs vlak) en tolerantie (symbool) en ongeschikt (X erdoor).

laag
GHG < 80cm
GLG < 120cm

gemiddeld stabiel
GHG < 40cm
GLG > 120cm

gemiddeld fluctuerend
GHG 40-80cm
GLG < 120cm

hoog stabiel
GHG > 40cm
GLG > 80cm

hoog fluctuerend
GHG > 40cm
GLG 80-120cm

Zuurgraad

Definitie: het specifieke pH-niveau van de bodem die een bepaalde plantensoort prefereert of verdraagt in relatie tot overleving, groei en productie.

Classificatie: bandbreedte van voorkeur (grijs vlak) en tolerantie (symbool) en ongeschikt (X erdoor).

zeer zuur
pH < 5,5

zuur
pH 5,5 - 6,5

neutraal
pH 6,5 - 7,5

basisch
pH 7,5 - 8,3

zeer basisch
pH > 8,3

Bodemvruchtbaarheid

Definitie: de specifieke balans van voedingsstoffen en organisch materiaal die een bepaalde plantensoort nodig heeft voor overleving, groei en productie.

Classificatie: bandbreedte van voorkeur (grijs vlak) en tolerantie (symbool) en ongeschikt (X erdoor).

zeer rijk

rijk

gemiddeld

arm

zeer arm

Bodemcompactie (nog niet in zoekfilter)

Definitie: de bodemdichtheden die een bepaalde plantensoort kan verdragen in relatie tot overleving, groei en productie.

Classificatie: bandbreedte van tolerantie.

Bodem zoutgehalte – tolerantie (nog niet in zoekfilter)

Definitie: bodemzoutniveaus die een bepaalde plantensoort kan verdragen in relatie tot overleving, groei en productie.

Classificatie: bandbreedte van tolerantie.

Interacties met andere organismen

Stikstof fixatie

Definitie: of de plant stikstof kan fixeren via symbiose met bacteriën of niet.

Classificatie: *stikstofbinder* | *geen stikstofbinder*.

Plaag en ziektegevoeligheid

Definitie: de kwetsbaarheid van een plant voor schade of besmetting door plagen en ziekten.

Classificatie: *zeer resistent* | *resistent* | *gemiddeld* | *gevoelig* | *zeer gevoelig*.

Voornaamste serieuze plagen en ziekten

Definitie: specifieke plagen of ziekten die vaak ernstige vermindering van productie, groei of overleving veroorzaken.

Mycorrhiza type (nog niet in zoekfilter)

Definitie: het type schimmel waarmee deze plant een symbiotische relatie kan aangaan.

Classificatie: *Arbusculaire mycorrhiza* | *Ectomycorrhiza* | *Ericoïde mycorrhiza*.

Oogst

Timing

Productieve levensduur – start / piek / einde

Definitie: leeftijd waarop een plant begint aanzienlijke opbrengst te produceren / zijn hoogste opbrengst bereikt / stopt met het produceren van een acceptabele opbrengst.

Classificatie soort: (Min – max, jaar / relatief. + insert groen-rode balk levensduur)

Classificatie cultivar: *vroeg* | *gemiddeld* | *laat* (t.o.v. het gemiddelde binnen de soort).

Start oogstperiode

Definitie: startperiode van de oogst.

Classificatie soort: naam van de maand, inclusief de fase (begin, midden of eind) van de maand.

Classificatie cultivar: *zeer vroeg* - *vroeg* - *gemiddeld* - *laat* - *zeer laat* (relatief t.o.v. het gemiddelde binnen de soort).

Oogstperiode – duur

Definitie: de duur van de oogstperiode.

Classificatie: *enkele dagen* | *week* | *enkele weken* | *maand* | *enkele maanden*.

Uniformiteit oogstperiode

Definitie: de uniformiteit waarmee de volledige opbrengst van een eetbaar plantendeel in één keer kan worden geoogst.

Classificatie: *hoog* | *gemiddeld* | *laag*.

Herkenning oogstperiode

Definitie: de kenmerken om nauwkeurig het optimale oogstmoment te identificeren.

Classificatie: makkelijk of moeilijk in combinatie met kenmerken als op kleur – val – smaak – hardheid, of dat er geen duidelijk kenmerk is.

Kwantiteit

Productiviteit – start / piek

Definitie: opbrengst vanaf het begin van de productie / tijdens de piek van de productie.

Classificatie soort: bandbreedte van een minimum en maximum in kg.

Classificatie cultivar: *laag* | *gemiddeld* | *hoog* | *zeer hoog*.

Oogststabiliteit

Definitie: het vermogen van een plant om consistente of stabiele opbrengsten te produceren over een periode van meerdere jaren.

Classificatie: *zeer stabiel* | *betrekkelijk stabiel* | *neigt naar beurtjaren* | *vaker beurtjaren* | *zeer onstabiel*.

Grootte - eetbare plantendeel

Definitie: de grootte van eetbare delen.

Classificatie: *erg klein* | *klein* | *gemiddeld* | *groot* | *erg groot*.

Methode

Oogstlocaties

Definitie: de ruimtelijke plaats waar eetbare delen kunnen worden geoogst.

Classificatie: *ondergronds* | *op de bodem* | *kniehoo* | *reikhoogte* | *boven bereik*.

Oogstmethodes

Definitie: oogstmethode met hoge efficiëntie.

Classificatie: *handmatig* | *met gereedschap* | *mechanisch*.

Oogstprestatie - hand/eenvoudig hulpmiddel / mechanisch

Definitie: de tijd die nodig is om een kilogram opbrengst te oogsten met handarbeid of eenvoudige gereedschappen of met machines.

Classificatie: kilogram per uur.

Gemak verwijdering tijdens oogst

Definitie: hoe gemakkelijk of moeilijk het is om eetbare delen van een plant te oogsten of te extraheren.

Classificatie: *makkelijk* | *moeilijk*.

Schadegevoeligheid tijdens oogst

Definitie: hoe gemakkelijk de eetbare delen van een plant of de plant zelf kunnen worden beschadigd tijdens het oogstproces.

Classificatie: *zeer resistent* | *resistent* | *middelmatig* | *kwetsbaar* | *zeer kwetsbaar*.

Blijft aan plant na rijping

Definitie: de tijd dat eetbare delen na rijping in goede staat op de plant blijven.

Classificatie: *lang* | *kort* | *niet*.

Doorns / stekels

Definitie: of de plant doornen of stekels heeft of niet.

Classificatie: *veel of groot* | *weinig of klein* | *geen*.

Consumptie

Consumptie vorm

Definitie: of het eetbare plantendeel geschikt is om vers of/en verwerkt geconsumeerd te worden

Classificatie: *vers* | *verwerkt*.

Narijping

Definitie: de mate waarin het eetbare plantendeel na onrijpe pluk uit zichzelf afrijpt

Classificatie: *ja* | *nee*.

Natuurlijke bewaarbaarheid

Definitie: de tijd die het plantendeel de kwaliteit en voedingswaarde kan handhaven zonder de noodzaak van kunstmatige conserveringsmethoden.

Classificatie: dag, week, enkele weken, enkele maanden, jaar.

Culinaire waardering

Definitie: De waardering voor de culinaire waarde van een plant.

Classificatie: Vrij tekstveld voor een scala aan factoren zoals smaak, textuur, kleur, aroma, vorm, grootte en voedingswaarde, evenals de vereiste verwerking voor consumptie, de verwerkbaarheid, de plaats in een gerecht of gang, de exclusiviteit en het consumptierendement. Daarnaast dragen traditioneel gebruik, kooktechnieken, culturele context, oorsprong en zelfs de naam van de plant bij aan de culinaire waardering.

Voedingswaarden - relatief hoog (nog niet in zoekfilter)

Definitie: voedingscomponenten die een relatief hoog gehalte hebben in dit plantendeel.

Classificatie: eiwitten, vet, mineralen, vitaminen.

Markt

Definitie: geschikte markten, die worden onderscheiden tussen nichemarkten, die zich richten op specifieke segmenten met gespecialiseerde producten of diensten, en bulkmarkten, die een breder publiek bedienen met gestandaardiseerde aanbiedingen tegen lagere prijzen.

Classificatie: niche, bulk.

Bestaande en verwachte marktvraag – verwerkt / vers (nog niet in zoekfilter)

Definitie: bestaande en voorspelde groei, afname of stagnatie van de marktvraag naar verse en verwerkte producten van dit plantendeel.

Classificatie: geen - ja, markt blijft goed - geen, kan ontstaan - ja, kan groeien.

Colofon:

Auteurs | Jordy van Eijk (Van Eijk: Consultantree & Stichting ReGeneratie) en Evelyn Derksen (Plantschap)

Redacteurs | Evelyn Derksen en Jordy van Eijk

Met medewerking van |

Deze handleiding komt voort uit het project 'Voedselbos Plantendatabase' en is onderdeel van het programma 'Duurzame doorbraak voedselbosbouw', een initiatief in opdracht van Stichting Voedselbosbouw Nederland.

Disclaimer

Deze handleiding is met grote zorgvuldigheid samengesteld. Voor mogelijke onjuistheid en/of onvolledigheid van de hierin verstrekte informatie kunnen wij geen aansprakelijkheid aanvaarden, evenmin kunnen aan de inhoud van deze factsheets rechten worden ontleend.

